

**Натисніть тут, щоб
купити книгу на сайті
або замовляйте за телефоном:
(0352) 51-97-97, (067) 350-18-70,
(066) 727-17-62**

С.М. Корнієнко, Я.П. Кодлюк

Батьківські збори у початковій школі

Навчально-методичний посібник

ТЕРНОПІЛЬ
НАВЧАЛЬНА КНИГА – БОГДАН

УДК 373.31
К67

Рецензенти:

доктор педагогічних наук, професор,
дійсний член НАПН України, професор кафедри педагогіки
та менеджменту освіти Тернопільського
національного педуніверситету ім. В. Гнатюка
Кравець В.П.;

доктор педагогічних наук, професор,
проректор з наукової роботи Кременецької обласної
гуманітарно-педагогічної академії ім. Т. Шевченка
Бенера В.Є.;

в.о. заввідділу дошкільної, початкової освіти Тернопільського
обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти
Коненко Л.Б.

*Схвалення для використання у закладах загальної середньої
освіти підтверджується відповідним листом ІМЗО
(<https://bohdan-books.com/grifmon/>)*

Корнієнко С.М.

К67 Батьківські збори у початковій школі : навчально-мето-
дичний посібник / С.М. Корнієнко, Я.П. Кодлюк. — Терно-
піль : Навчальна книга — Богдан, 2019. — 168 с.

ISBN 978-966-10-5774-5

У посібнику розкрито тематику, зміст, форми і методи прове-
дення батьківських зборів у початковій школі; подано рекомен-
дації щодо організації навчання і виховання дітей в умовах сім'ї.

Посібник адресований учителям початкової школи, студентам
спеціальності «Початкова освіта». Його можуть використовувати
також батьки.

УДК 373.31

Охороняється законом про авторське право.

*Жодна частина цього видання не може бути використана чи відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу автора чи видавництва*

ISBN 978-966-10-5774-5

© Корнієнко С.М., Кодлюк Я.П., 2008, 2019
© Навчальна книга — Богдан, виключна
ліцензія видання, оригінал-макет, 2019

ПЕРЕДМОВА

Сім'я, родина — один із головних виховних інститутів, значення якого у формуванні особистості дитини важко переоцінити. Саме родина вводить людину в світ соціальних стосунків; є тією вічною цінністю, що створює порівняно незалежне від соціальних катаклізмів середовище, атмосферу психологічної захищеності. Вона допомагає долати життєві випробування, дає реальну підтримку, вселяє віру у власні сили і краще майбутнє. Значний діапазон впливу й унікальність методів педагогічної і психологічної дії сім'ї робить її одним із найпотужніших засобів сучасного процесу виховання.

Відповідальність батьків за виховання дітей посилюється у контексті Концепції Нової української школи. Згідно з цією Концепцією формула Нової школи охоплює дев'ять ключових компонентів, чільне місце серед яких посідає педагогіка, що ґрунтується на партнерстві. В основі педагогіки партнерства — спілкування, взаємодія та співпраця між учителем, учнем і батьками як рівноправними учасниками освітнього процесу, відповідальними за результат. Зазначається, що школа сприятиме збагаченню батьків знаннями «про стадії розвитку дитини, ефективні способи виховання... сильних сторін характеру і чеснот залежно від її індивідуальних особливостей»¹.

Батькам нинішніх дітей доводиться стикатися як з типовими труднощами (дитина неслухняна, різка у спілкуванні з дорослими, не хоче вчитися, хапається то за одне, то за інше, не вміючи нічого довести до кінця), так і специфічними. Сьогоднішні малюки відрізняються від дітей попередніх поколінь тим, що:

- живуть в економічно, психологічно і соціально нестабільній, нерідко несприятливій ситуації;
- мають широку і водночас поверхову інформованість про життя;
- з молодшого шкільного віку стикаються з проблемою грошей, наркотиків, спокус, конкуренції, самостійності;

---

¹ Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи [електронний ресурс].

— прагматичніші, частіше думають про вигоду, користь «тут і зараз»;

— їхні дружні стосунки часто піддаються випробуванням.

За статистичними даними, зростає кількість дітей, які стають жертвами хвороб дорослого віку (епідемія СНІДу, наркоманія, психічні захворювання тощо).

Як треба поводитися батькам у цій складній соціальній ситуації, щоб не нашкодити синові чи доньці, за необхідності виправити їхню поведінку? У сучасному житті успішне розв'язання зазначених проблем передбачає насамперед бажання зрозуміти дитину, її психічне і фізичне здоров'я, з довірою ставитися до неї. Дорослі мають обирати таку форму поведінки, яка б допомагала вийти зі скрутного становища. Не норми і правила авторитарного характеру, як це було раніше, а інтереси підростаючої особистості мають стати для батьків орієнтирами правильної поведінки. Варто частіше замислюватися над тим, чи завжди батько з матір'ю мають рацію; яким чином спонукати розвиток дитячої самостійності та ініціативи; як контролювати дії дитини, довіряючи їй і прийняти нею рішенням.

Успішне виконання сім'єю провідних функцій залежить від багатьох чинників, одним із домінуючих серед яких визнано належний рівень педагогічної культури дорослих членів родини.

Педагогічна культура батьків — це накопичений людством досвід виховання дітей у сім'ї, який, позитивно впливаючи на стиль сімейного життя, є основою власне педагогічної діяльності батька й матері, допомагає їм уникати традиційних помилок і знаходити правильний вихід із нестандартних ситуацій.

Найважливішим компонентом педагогічної культури дослідники вважають педагогічну підготовленість батьків — суму психолого-педагогічних, фізіолого-гігієнічних та правових знань, а також вироблені у процесі практики вміння і навички з виховання дітей¹.

Перефразувавши відомі слова К.Д. Ушинського про виховання, можна сказати: якщо батьки хочуть виховати дитину різнобічно, вони повинні пізнати її різнобічно. Отже, батькам необхідні знання про мету, завдання, зміст, форми і методи педагогічної діяльності, яка має здійснюватися в сім'ї та інших соціальних інсти-

¹ Орієнтований зміст виховання в національній школі: Методичні рекомендації / Кол. авт. за заг. ред. Є.І. Поваленко. — К.: ІЗМН, 1996. — 136 с.

тутах відповідно до рівня культури, конкретної ситуації й умов, що сприятимуть її ефективності.

Окрім теоретичних знань, батьки мають володіти і відповідними вміннями та навичками, оскільки виховання дитини може бути успішним за умови, якщо члени родини вмітимуть творчо використовувати набуті ними знання, якщо материнство і батьківство стане для кожного із батьків покликанням.

Підвищенню рівня педагогічної культури сім'ї сприятиме педагогічна просвіта батьків. В умовах особистісно орієнтованої парадигми освіти ця форма роботи повинна виконувати функцію допомоги, підтримки, захисту дітей; забезпечувати грамотне розв'язання проблем; ініціювати відповідальність батьків за своїх дітей і свободу педагогічного вибору; будуватися на принципі дитиноцентризму, а не на диктаті (так потрібно рости дітей, так привчати їх до праці, так виховувати чесну людину тощо).

Багаторічний досвід переконує, що основною формою педагогічної просвіти батьків і найбільш визнаною традиційною формою спілкування з ними є батьківські збори.

Збори бувають загальношкільні та класні. На загальношкільних, які проводяться двічі на рік, батьків ознайомлюють із планом навчально-виховної роботи школи, заслуховують звіти про роботу ради голів батьківських комітетів, накреслюють заходи щодо поліпшення виховної діяльності школи і сім'ї.

Класні батьківські збори радимо проводити щомісяця, тобто вісім-дев'ять занять упродовж навчального року. Така частота проведення визначається потребою батьків молодших школярів у педагогічних порадах учителя.

За змістом батьківські збори поділяються на такі види:

— організаційні, які проводяться на початку навчального року. Вчитель ознайомлює батьків із навчально-виховними завданнями на рік; на цих же зборах обирається або переобирається батьківський комітет;

— підсумкові — проводяться в кінці навчального року. На них підбиваються підсумки навчально-виховної роботи класу та даються рекомендації, як організувати відпочинок школярів на канікулах;

— збори за тематикою педагогічної просвіти батьків, яка розробляється педагогічним колективом і затверджується радою школи. Тематика має відповідати віковій дітей, навчально-вихов-

ним завданням школи, інтересам та потребам класного колективу і сприяти формуванню у членів родини необхідних знань про виховання дітей в умовах сім'ї.

Ефективність класних зборів значною мірою залежить від вибору теми, уміння педагога зацікавити батьків цією темою. Звичайно, важко передбачити всі можливі варіанти проведення батьківських зборів. Їхню тематику найчастіше підказує саме життя, інтереси і потреби класного колективу. Разом з тим планувати роботу потрібно так, щоб батьки, ніби переходячи з дітьми із класу в клас, засвоювали необхідний мінімум знань про навчання і виховання дітей в умовах сім'ї, а батьківські збори стали для них уроками родинного виховання (за принципом заглиблення батьків у процес навчання і виховання своїх дітей разом з учителем). Обґрунтуємо запропоновану нами тематику класних зборів для батьків молодших школярів.

Батьків першокласників радимо ознайомити з психологічними особливостями молодших школярів; допомогти правильно організувати режим для учня; нагадати, як засобами ігрової діяльності можна розвивати малюка; розкрити значущість загального мікроклімату сім'ї для успішного навчання і виховання дитини.

Тематика зборів у другому класі дещо ускладнена. Батькам пропонуються відомості про шкільний підручник як засіб навчання, виховання і розвитку молодших школярів; даються рекомендації щодо формування вміння вчитися як ключової компетентності початкової загальної освіти, а також, зважаючи на підвищену емоційність дітей цього віку, їхню здатність до наслідування, бажання бути кращим, — поради стосовно того, як виховувати в дитини чуйність, доброту, людську гідність тощо.

У зв'язку із переходом дітей до другого мікрорікового періоду — 3–4 класи — батьків третьокласників пропонуємо ознайомити з основними підходами методики розвивального навчання («Допомога може бути різною»), а також цілеспрямовано привернути увагу до проблеми спілкування в сім'ї, ролі рідної мови у вихованні дитини — тих засадничих основ, які роблять щасливою сім'ю взагалі та кожного її члена зокрема.

У четвертому класі батьків варто ознайомити з «дорослими» проблемами: наркоманія, статеве виховання дитини; вплив засобів масової інформації (зокрема телебачення) на формування особистості молодшого школяра. Цілеспрямовано ведеться робота

над формуванням у четвертокласників уміння вчитися («Вчимо працювати з підручником», «Формування в молодших школярів загальнонавчальних умінь і навичок»).

З тематикою і термінами проведення класних зборів учитель ознайомлює батьків на організаційних зборах і вивіщує цей план у класному куточку або куточку для батьків.

Щоб збори пройшли результативно, їх потрібно готувати заздалегідь. З цією метою вчитель підбирає відповідний матеріал, який ілюструє його думки, педагогічні завдання, пропонує когось поділитися досвідом виховання, готує необхідні виставки, анкети, пам'ятки, алгоритми тощо. Класоводу особливо важливо продумати хід майбутньої розмови, розробити питання для батьків. Поточні оцінки, зошити з контрольних робіт та іншу необхідну інформацію про учня радимо покласти батькам на парту, за якою сидить їхня дитина.

Важливо подбати і про приміщення, в якому проводитимуться збори. Воно має бути прибраним, провітраним, добре освітленим.

В останні роки справедливо критикують формальний характер батьківських зборів, присвячених, як правило, підбиттю підсумків успішності за семестр чи рік. Такі збори нагадують нудний урок, на якому вчитель повчає батьків (на зразок дітей), картаючи за поведінку, запізнення, неуважність і таке інше, а ті, у свою чергу, крадькома позіхають, поглядають на годинник і підтакують з розумним виглядом.

Як же позбутися цього негативізму, як батьківські збори перетворити на збори для батьків? Для цього необхідно дати батькам можливість поспілкуватися один з одним, поговорити про дітей і про свої дорослі проблеми, а в особі вчителя вони мають побачити першого радника і наставника, його бажання стимулювати позитивні зміни в кожному учневі класу.

Зарадити цьому можуть добре продумані форми проведення батьківських зборів (лекції, бесіди, семінари, практикуми, прес-конференції, рольові ігри, свята тощо). Їхня цінність полягає в тому, що учасники зборів не будуть пасивними слухачами, а активно, творчо обговорюватимуть запропоновані теми.

Досвід переконує, що така форма проведення сприяє тому, що батьки замислюються над власними вчинками, аналізують свій досвід, діляться ним з іншими батьками. Емоційна розмо-

ва сприяє запам'ятовуванню інформації. Кожен учасник отримує відповіді на свої запитання і практичні поради, а учитель — необхідну зворотну інформацію і вміло резюмує, узагальнюючи почуті думки учасників зборів.

Узагальнено процес підготовки і проведення батьківських зборів охоплює такі аспекти:

- вибір теми і форми проведення;
- визначення мети зборів;
- підготовчу роботу;
- обладнання;
- визначення опорних питань;
- визначення елементів методики проведення;
- прогнозовані результати;
- ключові поняття (*див. додаток А*).

Щоб привчити батьків до систематичного читання відповідної літератури, яка сприятиме підвищенню їхньої педагогічної культури, радимо практикувати обговорення актуальних статей і педагогічних ситуацій. З цією метою можна скористатись рекомендованою літературою, а також матеріалами журналу «Початкова школа» та газетами «Сім'я», «Наша дитина» тощо.

Сподіваємося, що пропонований посібник допоможе вчителям початкової школи налагодити тісну співпрацю з батьками в організації спільної діяльності з навчання і виховання молодших школярів.

1 КЛАС

- ① Як підготувати дитину до школи
- ② Ваша дитина стала школярем
- ③ Молодші школярі. Які вони?
- ④ Режим дня першокласника
- ⑤ Як навчитися розуміти дитину
- ⑥ Умови успішного виховання дітей у сім'ї
- ⑦ Здібності. Коли і як вони розвиваються
- ⑧ Щасливий той, хто щасливий вдома
- ⑨ Від усієї душі

Тема 1. ЯК ПІДГОТУВАТИ ДИТИНУ ДО ШКОЛИ

(перші батьківські збори вже укомплектованого 1 класу, які проводяться у травні на базі дитячого садка або школи)

- I. Обговорення педагогічної ситуації.
- II. Виступ учителя.
- III. Демонстрування виставок.
- IV. Анкетування батьків.

I. Обговорення педагогічної ситуації.

Прийшов хлопчик у перший клас. Читає досить вільно, рахує до ста, розв'язує задачі на додавання і віднімання, словниковий запас багатий — ніби все в порядку. Але минає перших два місяці навчання, і його мати починає скаржитись учителеві: «Не знаю, що робити з сином. Ми його так готували до школи, стільки з ним працювали, а похвалитись успіхами не можемо. Головне — зовсім не хоче вчитися. Іграшки таємно носить у портфелі, незважаючи на те, що я давно їх у нього відібрала і заховала».

1. *Що можна сказати про готовність хлопчика до школи?*
2. *Якої помилки припустилися батьки, готуючи сина до школи?*

II. Виступ учителя.

У час розбудови національної системи освіти початкова школа покликана забезпечити загальний розвиток дитини; формувати у молодших школярів уміння впевнено читати, писати і лічити, користуватися книжкою та іншими джерелами інформації; формувати загальні уявлення про навколишній світ; сприяти засвоєнню норм загальнолюдської моралі та особистісного спілкування, основ гігієни, виробленню трудових навичок. Тому важливим завданням у період підготовки дитини до школи має стати виховання у майбутніх школярів почуття відповідальності, самостійності, організованості, готовності трудитися (звичайно, на рівні, доступному шести-семирічній дитині); формування правильних моральних уявлень, бажання поділитися, поступитися, прийти на допомогу. Обізнаність з моральними нормами, які визначають людські взаємини, здатність дотримуватися правил поведінки в колективі — надійний компас для малюка в новому середовищі.

Готовність дитини до школи вчені умовно поділяють на фізіологічну, інтелектуальну, психологічну і соціальну (особистісну).

Всі складові готовності тісно взаємопов'язані, і недоліки у формуванні будь-якої з них так чи інакше позначаються на успішності навчання дитини у школі.

Розвиток основних функціональних систем організму малюка і стан здоров'я (*фізіологічна готовність*) складають фундамент шкільної готовності. Одне із першочергових завдань родини у зазначеному аспекті полягає в тому, щоб сприяти нормальному фізичному розвитку дитини. Для цього важливо придбати (відповідно до можливостей сім'ї) необхідний спортивний інвентар (м'яч, скакалку, перекладину, ролики, скейт, велосипед тощо), створити домашній спортивний майданчик (*див. додаток Б*) і на власному прикладі старших членів родини стимулювати малюка до щоденних занять фізичними вправами, проводити рухливі ігри, прогулянки, вчити плавати тощо.

Показники фізичної підготовленості варто занести в індивідуальну картку фізичного здоров'я дитини (*див. додаток В*), яка заповнюється при додатковому обстеженні шкільними медичними працівниками та вчителем фізичного виховання школи при поданні документів для вступу до школи. Пізніше динаміка рівня фізичної підготовленості (*див. додатки Г, Г*) буде обліковуватися двічі на рік (початок і кінець навчального року) упродовж навчання дитини в початковій школі.

Фізіологічна готовність передбачає також піклування батьків про нормальне харчування малюка, загартовування організму, медичне обстеження.

Інтелектуальна готовність забезпечується оволодінням найпростішими формами мислення (поняттями, судженнями, умовиводами); мислительними операціями (аналізом, синтезом, порівнянням, узагальненням); розвитком допитливості, ініціативи, самостійності, уміння логічно мислити; формуванням умінь і навичок планувати роботу, працювати в певному темпі та ін.

Розумова здатність дитини до школи охоплює також певний рівень сформованості вміння слухати дорослого і сприймати його вказівки, керуватися ними під час виконання завдання, усвідомлювати необхідність запитати, якщо завдання незрозуміле, оцінювати свою роботу, досягати бажаних результатів.

Велике значення для успішного навчання має правильність мовлення. Варто привчити малюка говорити виразно, правильно будувати речення, послідовно висловлювати свої думки.

До початку навчання у школі майбутні першокласники мають оволодіти такими поняттями: «більше», «менше», «однаково», «стільки ж», «короткий і довгий», «старший і молодший»; вміти порівнювати найпростіші множини предметів (геометричні фігури, фрукти тощо).

Значне місце в дошкільному вихованні повинна зайняти ділова установка на школу, на серйозну навчальну працю, тобто потрібно формувати *психологічну готовність* дитини до навчання. Батькам варто пам'ятати, що головними у цій роботі мають стати найрізноманітніші засоби заохочення, а не примусу. Виховну роботу слід будувати на перспективі радісного очікування дня, коли малюк стане школярем; постійно переконувати, що навчання у школі — це серйозна праця, у результаті якої дитина дізнаватиметься про щось нове. У жодному разі не варто залякувати труднощами, що можуть виникнути у процесі навчання.

Пам'ятаючи про те, що в школі часто буває робота нецікава, але важлива, яку потрібно виконувати, слід привчити дитину підкорятися слову «треба», свідомо орієнтуватися у своїй позиції («хочу» і «треба»). Варто поступово формувати вміння доводити почату справу до кінця, переборювати труднощі, переживати задоволення від зробленого, не засмучуватися невдачею.

Неабияку роль у формуванні *соціальної готовності* відіграє вміння жити і працювати в колективі ровесників, правильно будувати свої стосунки з учителем та однолітками.

Визначення рівня інтелектуальної, психологічної і особистісної готовності дитини до школи проводиться психолого-педагогічною комісією під час співбесіди з майбутніми першокласниками в період з 15 по 25 серпня. (Із загальним рівнем підготовленості дітей класу до школи вчитель ознайомить батьків на наступних батьківських зборах, які проводяться на початку вересня.)

III. Демонстрування виставок:

- а) рекомендованої літератури для батьків;
  - б) підручників і навчального приладдя (олівці, трикутник, фарби, пензлик, альбом, різнокольоровий папір, нотний зошит тощо);
  - в) шкільного одягу і взуття;
  - г) господарського куточка (голка, нитки, ножиці, клей тощо).
- (Для вчителя-початківця радимо підготувати такі виставки на перші збори у перші дні навчання дітей у школі.)

Бажано вручити кожному батькові, як радить Ш. Амонашвілі¹, листа майбутньому першокласникові від першого вчителя. Він орієнтовно може бути такого змісту:

Добрий день, дорогий .....

Я — твоя перша вчителька. Звати мене Надія Іванівна. Поздоровляю тебе — ти йдеш до школи. Сподіваюсь, що ми з тобою станемо добрими друзями. Ти товаришуватимеш з усіма дітьми класу. Школа у нас велика. Ти вже дорослий, і тому сам повинен знайти свій клас. Запам'ятай, як це зробити. Як тільки піднімешся по сходинок головного входу, побачиш стрілки. Стеж за ними, і вони приведуть тебе у твій клас. На дверях його намальована ластівка. Якщо все-таки заблукаєш — не бійся, знайти дорогу тобі допоможуть старші учні, які чергуватимуть у коридорі.

Я чекаємо на тебе в класі, буду рада з тобою познайомитись!

Твоя перша вчителька

IV. Анкетування батьків.

Анкета для батьків майбутніх першокласників²

1. Ім'я, прізвище дитини _____
2. Склад сім'ї (*підкресліть*):
  - а) повна;
  - б) неповна.
3. Чи є в дитини старші (молодші) брати або сестри? _____
4. З ким із дорослих вона проводить більше часу? _____
5. Чи відвідувала дитина дитячий садок? Якщо так, то з якого віку? Чи охоче туди ходила? _____
6. Які форми заохочення застосовуєте вдома? _____
Які діють краще? _____
Які — гірше? _____
7. Які покарання використовуєте? _____
8. Чи є у дитини вдома постійні обов'язки? _____
Які саме? _____
9. Як спілкується з ровесниками (*підкресліть*)?
  - а) ініціативна;
  - б) очікує, коли з нею заговорять;
  - в) уникає спілкування.

¹ Амонашвили Ш.А. Здравствуйте, дети! : пособие для учителя / Ш.А. Амонашвили. — 2-е изд. — М. : Просвещение, 1988. — 208 с.

² При розробці анкет і пам'яток використано матеріали посібника: Темі для обговорення на батьківських зборах у початковій школі / упор. Т. Бишова, О. Кондратюк. — 2-е вид., стереотипне. — К. : Ред. загальнопед. газ., 2005. — 120 с.

10. Як спілкується з дорослими (*підкресліть*)?
  - а) спокійно;
  - б) обережна у спілкуванні;
  - в) складно, особливо з незнайомими.
11. Яким іграм малюк віддає перевагу (*підкресліть*)?
  - а) настільним;
  - б) рухливим;
  - в) індивідуальним;
  - г) колективним.
12. Чи має бажання йти до школи? _____
13. Вкажіть рівень підготовки малюка (*потрібне підкресліть, напишіть*):
  - а) знає літери (всі, деякі);
  - б) вміє читати (по складах, словами);
  - в) вміє лічити (в межах _____);
  - г) вміє додавати (в межах _____);
  - г) вміє віднімати (в межах _____).
14. Чи може дитина сама себе розважити (*підкресліть*)?
  - а) може;
  - б) ні;
  - в) шукає товариства дорослих.
15. Чи готували Ви спеціально дитину до школи? В яких закладах? _____
16. Як оцінюєте рівень розвитку дитини (*потрібне підкресліть*)?
  - а) відповідає віковим особливостям;
  - б) випереджує однолітків;
  - в) має проблеми з розвитком.
17. Що додатково хочете повідомити про дитину? _____

У кінці зборів варто домовитися з батьками про день трудового десанту для підготовки класної кімнати до нового навчального року, про дні та години співбесід із дітьми і вручити пам'ятку.

Пам'ятка для батьків майбутніх першокласників

1. Для дитини Ви — зразок мовлення, адже вона вчиться мови, наслідуючи, слухаючи, спостерігаючи.

Ваша дитина буде говорити так, як Ви.

2. Малюк успішніше засвоює мову тоді, коли дорослі слухають його, спілкуються, розмовляють.

Виявляйте готовність слухати.

Якщо роль слухача Вас втомлює, якщо Ви поспішаєте, не забувайте: терпіння, виявлене в дошкільний період, суттєво полегшить ваші проблеми в майбутньому.

3. Приділяйте дитині якомога більше часу. Саме в дошкільні роки закладаються основи впевненості в собі та успішного спілкування поза сім'єю. Від рівня раннього мовленнєвого розвитку залежатиме подальший процес росту дитини в школі.

4. Не забувайте, що мова та мовлення краще розвиваються в атмосфері спокою, безпеки та любові.

5. У кожної дитини свій темперамент, свої потреби, інтереси, симпатії та антипатії.

Поважайте її неповторність.

6. Ставте для себе та дитини реальні цілі. Ведіть і спрямовуйте її, але не підштовхуйте.

7. Розвивайте основні лінії дошкільного дитинства — вміння слухати, бачити, відчувати.

8. Допомагайте дитині розвивати дрібну моторику м'язів руки, аби їй було легше опановувати письмо. Для цього необхідно вчити малюка вирізати, малювати, зафарбовувати, будувати, складати невеликі за розміром деталі, зображення тощо.

9. Забезпечуйте можливості та умови для повноцінної гри.

Гра — це провідна діяльність дошкільника. Л.С. Виготський зазначав: «Чим краще дитина грається, тим краще вона підготовлена до навчання у школі».

10. Допомагайте дитині осягнути склад числа. Немає необхідності, щоб вона механічно лічила до 100 і більше. Нехай рахує до 10—20, але особливо важливо розуміти і знати, з яких чисел складається 5, а з яких — 7 тощо. Це є основою понятійного мислення, розуміння основ математики, а не механічного запам'ятовування.

11. Працюйте над розвитком пам'яті малюка, його уваги, мислення. Для цього пропонується багато ігор, головоломок, задач у малюнках, лабіринтів тощо в різних періодичних та інших виданнях.

12. Запровадьте в сім'ї єдиний режим і дотримуйтеся його виконання (обов'язково всі члени родини).

13. Дитина повинна мати певне доручення і відповідати за його виконання.

14. Необхідною умовою емоційно-вольового розвитку малюка є спільність вимог до нього з боку всіх членів родини.